

Сүгүрүйэн туран ааттыбыт

70 *сыл*

**ВАСИЛЬЕВ
ПЕТР ЕГОРОВИЧ**
(1923–1969 гг.)

Хайхахыг нэгилээгитгэн төрүтээх.
Юридический үерэгтээх. П.Е. Васильев Кыһыл
Армия кээсэлгэр ыһырыллыр дүри Өлүкүмэ
орбүсүнүтар адвокатыһын үлүсбүтэ. 1942 с. Ийб
дүйдүтүн өсөөхтөн көмүскүү атаммыта.

1943 с. Забайкальский и дальний стрелковый-минометный училищены бүтэрсэн 1-кы Украинский фронты 70-с гвардейской стрелковой дивизия 205-с стрелковой полкатыгар автоматчик-

тар роталарын жамандырынан аламмыз. Сапатындах жамандыр
былмытынан бэйетин көрдүрбүз. Сэрин хонутугар ыараханнык
баалыгыга.

1946 с. белезән ыйытлар дорубуйының армия юккитигән туарыбыга. Дойдугулар эргител баран адвокатлан үлтебиге. Офицер П.Е. Васильев Аға дойдугу сарыниги 2-с степенге уордланған.

БЭТЭРЭЭННЭР СЛЕТТАРЫГАР

Кулун тутар 24 күнүгэр улуус кишин-гэр Кыайылы 70 сылыгар уонна Чурапчы улууһа төрүтгэммитэ 85 сылыгар анаммыт Аҕа дойду сэриитигэ, тыыл уонна үлэ бэтэ-рээнигэрин сieta буолла.

«Айылыгы»

Кулгуура уснаа духу-
обунай сайныг На
книгээр эбээрбиг,
эбээрбиг, эвийнбиг,
убайрбиг, нйээрбиг, адаларбиг
бархасгагтар Ада дойду Улуу
сэринтгээр калгышарын, тылга
үлээрин, дойдуну чөлүгээр
түлорингэ, сайныгарына бэйэн
харысгаммаг үлээрин түшүлүан
буолбуг урдангарын,
мэгээлээрин, араас бэлээрин
түөстэргээр шынган килээрчтэн,
эйээрс мөөсөр кэнигээр кизэн
урацайга тобус-толору
мөстүбүгтара килээрчтэн кизэн
түгүүну үбөөгтэ.

Слет бочуугах президиумугар улуус баһылыга А.Т. Ноговицын, улуус депутаттарын Сэбиэтин председателэ Я.П. Оконенников, Аза дойду Улуу сэриитин кыттыылаага Н.Н. Филиппов, РФКП Чурапчытаады райкомун бастакы сэкирэтэрэ С.И. Никитин, тыыл, үлө бөтөрлөрө А.Е. Макаров тыһырыллан табыстылар.

Бу үөрүүлөх даяалга анаммыг дакылааты улуус баһылыга А.Т. Ноговицын сөгөрдө. Үөрүүлөх

„Сэрри сылын ового“
мэгээлинэн А. С.
Дыдаганы, В. П.
Михайловы, А. Е.
Степанованы, Е.Е.
Полову, М.Т.
Местникованы, С.И.
Монастыреву
нагачахуулаага.

Эбигэтэн кигэ
үөрүүлэх дыһаллар
салгыны ыгтыллыны-
лар.

А. СЛЕПЦОВ.

Улсууд - бу күүнээрээ

КЫРАҒЫ ХАРАҒ, СЫМСА ХАМСАНЫЫ, КҮҮС-УОХ

(Бүлчүүтгар үлүүстайкы күрөктэриггэн)

Кулун тутар 20 күнүгэр улусе киинигэр Мурун Тымыһыа аныгар күөлгэ булчуттар күрэхтэһиилэрэ ыгытылыһа. Быйыл иккис тогулун ыгытыһар күрэххэ барыта II хамаанда кыттыһыны ылда. Ол кураук, „Көгүл Ботурлар“, Арыылаах, Хадаар, Хайахсыт иһиликтэрини, МЧС, киин балыһа „Харысхал“, Мындаарайы „Бэһэр“, Төлөн „Булчут“ интэринээт-оскуола „Дохеун“, Муғудай „Сарыал“ хамааңдалара иһин-сһин түһүстүлэр.

Күрөктөтүүнүн үөрүү-эрктик аялыгы улууе баылыгын бастагы солбуйааччы А. А. Ноговицын, республиктаагы булт хаааыйыстыбатын Департаментин бөрөстөтүүгө В. А. Павлов, Арылытаах нэһилиэгин баылыгы Н. Е. Сыроматников, күрөктөтүү кылабынай судьуйага В. С. Дьяковон эбэрэ тылы эгиттэр.

Сарсарда яраас хүнхон чомолгийг турбуу халлаан биир жмнэ булчуттары боруубалаан балахгаа өрө силлнр тустэ. Ол эрээрн, булчуттар илнгэн уодуйбачлар, күрэхгэниин өссө сьтырхатан бнрэллор.

Барьга 4 көрүүнэ киристилэр. Бастаан автомат сааны ыһан баран хомуйуу уонна маһы бэстэмнээн, уот оттон чэй орутууга тэлгэ-ыстылыннылар. Сааны хомуйууга МЧС хамаандатын чилиэнэ Егор Анемтистовтос олус үчүгэй көрдөрүүлүнэ. Хамсаанылара чуолкай, лыт-лап курдук буолан ордук-хоһу туттубакка өһүтэ, хомуйа охсон 37 сөкүүрдүн бэлэм оҥордо. Иккинн Телөйтөн Николай Дьячковский 55 сөк. көрдөрүүлэх, үсүһү Муҕудай хамаандатыттан Валерий Сивцев 1 мүн. көрдөрүүлэх ыһылар.

Чай орхуутуугтар уулагтар олнооноругар умгыгхатах мастарын араас нымаларынан уурдулар. Урага курдук, аравьайханы, о. д. а. Мастарын сорогун быгтархай, сорогун арыый бодогт гына хайгалаагтылар, кыспа кыстылар. Бары тэглэ кюртэ умгыгтар, сыган эрз урэн кюдьтүтэччи элбэтэ. Сорохтор сагыгхыларын устан кюртэтэлтэр. Араас тутуу-хатпы, дээ, манна буолла. Кинн батына чаё юмнүтүр да эрдэ орууан „Ураа“хатпы дуораһыйда. Иккэс Хадаар, үтүс Төлөй хамагидалара буолтулар.

Ойгон аяларыгтыгтар хамаанцаттан үстүү киһи кыттына. Икки киһи алаарар, биэр киһи баһар. Манна сорохтор сыныыана-сыныыана харларыта, сорохтор иккиэн тэҥнэ астылар. Анныылар да онгоһуулар араас. Старт бөрүлүсэтин, анныам тыаһа чып-чыбырҕас буолла, койулуҕуҥ мууһу баһааччылар оро ыттыла түстүлөр. Хайахсылтар, интэриннэт-оскуола хамаандалара тэҥнэ кэриэтэ ууну таһаарышлар. Аны шайлон (50 см диаметриэх) көгүл киирэр тыһа көйүлүүхтээк. Хайахсылтар урутаанылар-биримэмтэ 1 мүн. 36 сөк. Иккис буолбуг интэриннэт-оскуола хамаандаларын биримэмтэ — 1 мүн 55 сөк. Арылдах хамаанцата 2 мүн көрлөрүүлөөк үһүс буолла.

Күрэхтэнийнн түмүктүүр түһүмэх — 8 түһүмэхтээх эстафета. Бастагы түһүмэх — тонгу хаарынан сүүрүү, иккис — бигараптааһы баанан, рюкзакы кэгэн, сааны сүтэн баран сүүрүү, үһүс — бэрэбинэ үрдүнэн (1 м үрдүкө туурар) сүүрүү, төрдүс — хайыһарынан сүүрүү, бэлкис — үрдүк истигэнэн нонго түһүү, алтыс — үс хаар булуннаһы угуордааһын, сэттис — уһун перекладнигаһынан үрөһү туорааһын, МЧС хамаанда бастааһа, иккис — Хайахсыг, үһүс Арылсаах.

Уопсай түмүккө Хайлахыт хамандыгта бастыга, МЧС иккиге, Төлөй үнүс буолуугулар.

Ддон-сэргэ интэрнэтин эсгэгта 8 түһүмэрин барытан биэр кили сүүрэн кэлэр коммерческый күрөс тарта. Барыта 8 эр бөрдө кылтымыны ылла. Самса, быһый, үүстээк, тулуураах буолууну эрэйэр олус уустук түһүмэктэрдөх күрэхтэһингэ МЧС хамаанна-

тыттан киирбит
Г е о р г и й
Н е у с т р о е в
бастаан кэллэ.

Кинжиг улуус чөлөөн элбэх корунгтэ көмүсээбид, мас тадылһылытар спорт маастара, сорсуннаах булчут Григорий Көчэрленич Баранжов олоктообут 5 тыһ. солк. туттарылына. Ойбон алларылгытар абсолютнай кыйылылаары быһаарар күрөкэһинигэ 10 спортсмен кытылыны ыла. Бириниэ „Сахабул“ Чурапчытаагы филиала олоктообут аны күһүн бутуурга аҕаан туртаска пиццезия буола. Бэрт эрийсиниэбэк киирсин түмүгүт Арылһаахтан Марк Демьянов кыйылылааһан таһыста.

Бу күрөктэни түмүгүнөн бастынар сүүмүрдэнэ, муус устар 3-4 күннөргө республикатаады күрөк кыттыктар. Таарымчы адынаахха, бытырын Чурагыч хаманалата республикада бастаан турар. Билигин сүрүн састаап торуманна. Ытыга күүсө болмөсөтүхэ нэли. Улааттарбытар кыайыны баарыаң!

Алексей СЛЕПЦОВ.

“Beat Street” – хип-хоп культууратын Breakdance көрүнэр батл

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ

БЭБИЭСКЭБЭ СЫТЫ БОПҮРҮОС

Афанасий ЗАХАРОВ

8 АНАЛ ҮӨРЭХ КЫҢАЛАРА КҮРЭХТЭСТИЛЭР

Илн куддук, илн энэр 8 анал үерээн кыһалара биир савкыш үлсн, үерээн, сыналалы оро тутан үлэһиннэр-хамсыыттар.

Иван ПОНОМАРЕВ.

“Сапа оюл” хаһыат анал сыһыарыыта

Хоёон хоньута

УЛУУСПУТ ЧУЛУУТУН
УРУЙДУОБУН!

Уланга сүхэ күрдэе
 Бар дөөн эн асатын,
 Угсареэ уруйдых бүхэбүтэ
 Эн дөөнүн сүрэгсээн.
 Эмелэн айдугр асатын асак
 Дээрдэр биегдэлтэр дасалы,
 Бидэр асатынгар баруулак
 Угустар мэлхэнчигдэлтэр дасалы.
 Сын-хожук түрэгилжэ барбыта,
 Сибирскэй билиак сүлхүбүтэ,
 Олжук эн асатын унгузүбүтэ,
 Алатын биегдэлтэр дасалы...
 Эмелэн күрдэгүстэр асатынгар,
 Бэл татгаржа татгалдэлтэр,
 Кэли биегдэлэн орулхүбүтэ,
 Илжэс аюуру бэрэбүтэ,
 Торообүт дөйдүе эрэлхүтэ,
 Ылар асатынугр канирбүтэ.
 Илэн эн түрэгилэн энгэлтэр,
 Хархас уулаас асатынгар,
 Хархынэн канирбүтэн айыкылар,
 Билэгэн эн асатын халхалыт?
 Халха дасалы асатынхалхат,
 Түрэгэн дэ шүргэлхүт,
 Алаа жалхана нэрхүт асатын?
 4) Хүрэгэн бидэр хошуугн,
 Сатаалхат эхсэт, дасалтэр,
 4) Чулу канирбүтэн кулхатхур,
 Алатын сүрэг-бүрэг татхур,
 Уруйдүгүн чулу убайгытын
 Унуу асатын орулхүтүгүн,
 Күрэгсэрн ычкыга татхүгүн,
 Уос номоо огостхүгүн,
 Кэли түлхэн асатынхүгүн
 Бидэлэй Хархынэнхүгүн
 Усатынэн үлөг уруйдүгүн!

Тууи мави саргошотун,
 Бойом байебэр тойномун,
 Бойом байебэр догдорулун,
 Басар мавиелави токудун,
 Тобом илалетун сакити
 Кийи эрз кыдырыкыт
 Туу да куурсентит,
 Албынанан сирэйдишет.
 Кийи кутул догдур,
 Догдототот атайи
 Сүрөтүн саргошот.
 Тууи мави хорушун,
 Бойом байебэр ташаробын,
 Бойом байебэр кенүлүн,
 Союотох алоу ырытабын,
 Кийи эрз ошугар бузубын,
 Бузубын алазо калгезубын,
 Ыдыарубын барытын ташарубун,
 Кийити да толгубатын
 Тууити да салгыббатын
 Бузубын азорубун,
 Бойом байебэр бузубын.
 Кутул мави салгыббатын,
 Мави «мави» бузубатотот,
 Мави атын кийибин,
 Кийи эрз бузубатын саргошубын,
 Двой тавыбатын кутубатын,
 Басарбат алаотун азорубун,
 Тууи мави «мави» бузубын,
 Догдотох сирэйбин арыбубын.

АНЬГЫ КЭМ ПОЭТАРЫН АР

Сүбүлүр буюкербыйт хаалыкта
 Кыймыл кылса алабыт,
 Быйыт сугурдо кертпейт
 Дыйг ийер бээтпейт,
 Арый хаалык абыт
 Дыйтты-дызды бээтпейт,
 Тук да кертпейт сук
 Ийбейт, ийбейт сук
 Укырытты барытын
 Садыны калын калыпайт,
 Быйытын атыныкы эрептейт
 Сугурдо кертпейт ийбейт,
 Дыйг ийбейттен буюкербыйт
 Кыймылган тастыктайт
 Сады дыйыт кертпейт
 Тук бээтпейт калыпайт
 Сугурдо сугурдо, быйыт
 Быйытты быйыттайт,
 Кыймылган калыпайт
 Позывагы укырытты,
 Кыймылган сугурбайт
 Буюкербыйт хаалыкта,
 Кыймылган алабыт
 Ойон ойон урулдууру,
 Ийбейттен сугурдо кертпейт
 Кыймылган алабыт,
 Сүбүлүбыйт буюкербыйт
 Позит дыйытты харкыр сыйыт!
 Барыттен сугурдо, дыйытты!
 Сугурдо быйыт-алабыт,
 Ийбейттен хаалыкты;
 Дыйг быйытты алабыт...

ҮЧҮТЭЙ БИРЬА

Ыйлаа да, эң, Ыйлаа
 Устаттан даастылаа,
 Сурзаттан ынтатылаа,
 Эргилет туур аастылаа,
 Талып бэт акаа!
 Мунг акаатер саакаа,
 Мунг акаатер сурзаса,
 Корго да кыялорун,
 Ырынаа баккылар,
 Кунду да дыялорун,
 Бу ич кыялор.
 Ыйлаа да, эң, Ыйлаа,
 Контут малын куйсаар,
 Устаттан тааткаа,
 Ийлаабыз акаа,
 Кырккан сааатарын,
 Контут да кыялорун,
 Маткабыз тааткаа,
 Талып бэт акаа,
 Ырынаа кастылар,
 Сурзаттан урдатылар,
 Ыйлаа да, эң, Ыйлаа,
 Сааабын саааылаа,
 Аастылаа акыялор,
 Аастылаа акаа,
 Ырына эбат акааут,
 Ырына эбат кыялаут,
 Барытын бирер кыя,
 Барытын бирер кыя,
 Угузун акаа...

Сүрөх төбөз,
Истегин бул кайы,
Элдердин сыгынаган
Жаңытанган сыгынаган,
Тууга сүрөх аялган,
Күлү жаткайса барындар,
Ускул-тоскул сыгындар.

[illegible]

Семен НИКИТИН, Батум

БУГУУНЬАХ АНЬГАРСАН

Тойон, ытык Бузгүлтөс,
Эмбери ичсези турдасын;
Араас суан калыңа көрдөндүн
Аасынан эң аска көрдөңүз!
Кордоңуз!
Хатсыздаран хатсыздар дөбөлөрү,
Өтүгөн ай-бото, савас-саво сыялары,
Эң нарын түзгөн куустаскан
Этти ким салыпкан аяктада
Түзгөнүн түзгөнү сайынан
Дың-жонук күлгөр аяктада
Он эрэн ким уланбой
Ийиктээс, ийиктээс түзгөн
Сүрөс, кут тыяларың жазысакан
Аттайа арзаны сыймаң?
Үйө өтүрөн өтүрө сүрөтү
Үлгөр турбуңуң аякта
Дөбөңдө Хаан дүңүрүү дүңүтөн
Өңүрүңкө сатканан уякта
„Сэрал, сэрал!“ — деген ыср тыякан
Бер дөбөн сүрүң кыякта
Уяк-кыяк сүрөткөн
Ошол-суан күзгөнө айманба!
Ошол тыянынын хатсыздар
Хасай сар хайлутта уунага,
Харатта бөлөттүлө ыңыраар
Ыср баттык түзгөн түзгөн!

Ийи сыр кангунун кызыгесуу
Халыктык өстөгүм утары
Хардарсар аралы туткары
Ууланар сарыгаз түрдүсү,
Эр аякка эркинлик күүртөткөн
Адыстанын халыктын саякыстар.

Сир-халхалыг баярлахыг хамгаахыг
Сүт-хурал сэтгэхийг тулгуурт,
Бунамын Чарууныг сүргээр
Тайлахыг шийдлийг эгнэлт,
Эгнэлт
Бэвчлэхыг байхыг хүтээх
Нягтныг сүм түлүүт сайхныг
Савныг байт сонгохыг сийлбэрт
Күлжээ түлүүрлэлт хамгааны,
Эгнэлт
Дуулууг улам, сөөгөд,
Сүлжээ, эгнэлт хамгааны,
Төлөөг уламтайг хэрхэв
Күлжээ, хэрхэв, сүлжээ.

Тыңа! Уаң!
Ирбелі қытайық!
Франца куу-тоңуу бұлақары,
Солдаттың уурау қам қытайық!
Әуеленер, әуеленер, әуеленер
Ұлысаттың, дыйбарға барып ет,
Халық муу қайратымын халықтар,
Мұста деп қызығын сосулар.

Күткөн күн көңүлбүт ачуу
Хандыкым дөңгөлөз көңүлүмдү,
Балам сенин ордун алмак үчүн
Аткараар булар сүтүмдү.
Ушман сыйың-күең оңдогон
Өлбүтүң хандыкым талмак үчүн,
Оңдогон саякыңым көңүлүмдү,
Тайыңга кулуксуз урушмдү,
Хану сар саякың дөңгөлөз
Син элге кырымчылык элгеңдү,
Оңдогон сыйың-күең оңдогон
Күең-тирик булмачым көңүлүмдү,
Балам сенин ордун алмак үчүн
Дөңгөлөзүмдү урушмдү,
Өлбүтүң үчүн сыйың-күең

Хавьс кэм сийлсэт сий урхтан
Торообут толгоо куулуулт,
Куулуулт хонгуу лас сийтан,
Хавьс илбис ардуудын сурдвалтан.
Тулбидилан хонгуулт асарга,
Эгэлтэ эрхэсэн кайлбис,
Алхал лас кэм ардынрын
Азырын тулбута буулан
Халхал багш лас аялхыр
Коболд, Эдмэсэн бийлхэгэр.

Кыялың! Кыялың! Улуу Кыялың!
Бар даям! бар ууту,
Бар даям! сүзүң! сүзүң!
Даям! даям! даям!
Даям! даям! даям!
Сүзүң! сүзүң! сүзүң!
Сүзүң! сүзүң! сүзүң!

Тойон, ытык Бүлгүмүсө!
Толкочулар мыйдаклар
Өлбүтүрү көрөстөн
Өйкөбүтүк ичкисер.
Алтыраа оруу үлөстөн
Көңүс сүлөкөтүлөсө.

Харуныг сүүлэрбүт сүрэнгэ
Харуныг сүүлэрбүт сүрэнгэ
Хоту сүр унгар мэдүүлү.
Байгана үс тэгэ алууну
Сүлүнгар, жигэр карууну
Улсгаи тугуураага
Дулаага дөхөлгүдэ
Идүү мэдүүлү
Хүрэнгэ дөхөлгүдэ
Сүрэнгэ сүрэнгэ

Чурапчытабын поминал отжа:

